

การกำหนดกรอบเนื้อหาของหนังสือพิมพ์รายวันเกี่ยวกับ การเคลื่อนไหวชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อ ประชาธิปไตยในปี พ.ศ.2551

อาจารย์ทิพย์อนงค์ ตรรากูตวิวงศ์ *

ภายหลังจากการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเมื่อปีพ.ศ.2549 เวลาผ่านไปสองปี คงไม่มีใครคาดคิดว่ากลุ่มพันธมิตรฯจะออกมาชุมนุมเคลื่อนไหวได้อีกครั้ง เพราะเมื่อปี 2549 บทยุติของการเคลื่อนไหว คือการรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2549

ปัจจัยสำคัญในการรวมพลของการชุมนุมในครั้งนี้มีทั้งความเหมือนและความต่างกับครั้งก่อน ด้วยความเหมือนคือกลุ่มที่ออกมาชุมนุมเคลื่อนไหวนั้น เป็นผู้ที่ไม่ยอมรับในการบริหารประเทศของฝ่ายรัฐบาล และเชื่อว่าการรัฐประหารเมื่อครั้งวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2549 ไม่สามารถกำจัดระบอบที่ถูกขนานนามว่า “ระบอบทักษิณ” ให้ออกไปจากอำนาจการบริหารของฝ่ายรัฐบาลได้ แม้ว่าจะเปลี่ยนตัวนายกรัฐมนตรีจาก พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มาเป็นนายสมคิด สุนทรเวช และในครั้งสุดท้ายคือนายกที่เป็นน้องเขยของพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร คือนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ แล้วก็ตาม ส่วนความต่างจากการชุมนุมครั้งก่อน ก็คือ แม้การชุมนุมในครั้งนี้จะมีประชาชนออกมาร่วมด้วยมากมาย แต่ก็ยังไม่เทียบเท่าเมื่อปีพ.ศ.2549 จากกลุ่มคนที่เป็นหนุ่มสาวเมืองกรุง กลายเป็นมวลชนส่วนใหญ่ที่เป็นผู้สูงอายุ และคนต่างจังหวัดที่มีเครือข่ายซึ่งเติบโตมาจากการต่อสู้เมื่อปี 2549 และผู้ที่รับชม ASTV

* อาจารย์ทิพย์อนงค์ ตรรากูตวิวงศ์ : อาจารย์ประจำ ภาควิชาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

ย้อนกลับไปที่เกิดเหตุการณ์ภายหลังการเกิดรัฐประหาร วันรุ่งขึ้นหลังจากการยึดอำนาจ ปรากฏรถถังในบริเวณสถานที่หลัก ๆ ของเมืองหลวง มีผู้คนมากมายออกมาอบดอกไม้ให้กับทหาร ถ่ายรูปกับรถถัง และชื่นชมการยึดอำนาจครั้งนี้ เพราะไม่มีการเสียเลือดเนื้อ ท่ามกลางความกังขาของผู้คนส่วนหนึ่งในสังคมว่า นี่ก็ไม่ได้ต่างอะไรกับการยึดอำนาจครั้งที่ผ่าน ๆ มาในประวัติศาสตร์สังคมไทย ซึ่งรัฐแต่จะทำให้ประเทศไทยถอยหลัง หลังจากรัฐบาลบริหารประเทศได้เพียงไม่กี่เดือน กลุ่มพันธมิตรฯ ออกมาเคลื่อนไหวอีกครั้ง โดย ครั้งแรกคือการออกแถลงการณ์เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2551 “เรื่องคำเตือนก่อนเกิดกบฏ” โดยอ้างถึงการบริหารประเทศในการทำตัวเป็นหุ่นเชิดให้ “ระบอบทักษิณ” แทรกแซงคุกคามสื่อ ตัดตอนกระบวนการยุติธรรม และหาทางให้พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรพ้นผิด

ขณะที่พันธมิตรฯ ได้ออกมาเคลื่อนไหวอีกครั้ง เพราะความสำเร็จจากเหตุการณ์ 19 กันยายน พ.ศ.2549 ยังตราตรึงอยู่ในความรู้สึก แต่การรัฐประหารครั้งนั้นได้นำพามาซึ่งสภาพเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ และผู้คนต่างปฏิเสธการเอื้อโอกาสให้เกิดการรัฐประหารอีกครั้ง ซึ่งการเคลื่อนไหวของพันธมิตรฯ ครั้งนี้แม้ว่าจะยืนยันการขับไล่รัฐบาล แต่ก็ไม่อาจทำให้ผู้คนสงสัยว่าจะมีอะไรแอบแฝงและนำมาซึ่งการรัฐประหารเหมือนเหตุการณ์ครั้งก่อนหรือไม่ ขณะเกิดเหตุการณ์การชุมนุมเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรฯ ตั้งแต่ต้นนั้น บทบาทของหนังสือพิมพ์มีส่วนสำคัญทั้งการนำเสนอข่าวและภาพรวมของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ไล่เรียงตั้งแต่กลุ่มพันธมิตรฯ บุกหลักชุมนุมในวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ.2551 จนถึงวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ.2551 บทบาทการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ นำเสนอประเด็นและให้ความสำคัญที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการจัดระเบียบโครงสร้างของข่าวโดยสื่อมวลชน ที่จะส่งผลกระทบต่อความคิดเห็นในประเด็นต่างๆของผู้รับสาร ที่ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาในหนังสือพิมพ์รายวัน

รวมถึงในกรณีของบรรทัดฐานเชิงวิชาชีพของสื่อ ที่ถูกสังคมพูดถึงอย่าง
มากในเรื่องของการนำเสนอข่าวสารที่โน้มเอียงไปในทางฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ขาดความ
เป็นกลาง ไม่คำนึงถึงปัจจัยรอบด้าน ซึ่งผู้วิจัยได้สังเกตเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึง
อยากทราบว่าหนังสือพิมพ์ได้ตระหนักถึงความสำคัญของบรรทัดฐานเชิงวิชาชีพหรือ
ไม่ ผู้วิจัยจึงมุ่งที่จะศึกษาการกำหนดกรอบ(framing)และบรรทัดฐานเชิงวิชาชีพของ
สื่อในหนังสือพิมพ์รายวันในกรณีดังกล่าว โดยมีวัตถุประสงค์และคำถามในการวิจัย
ดังนี้

วัตถุประสงค์

(1) เพื่อศึกษาการกำหนดกรอบในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับกลุ่มพันธมิตรประ
ชาชนเพื่อประชาธิปไตยในปีพ.ศ.2551 ในหนังสือพิมพ์รายวัน

(2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดกรอบของหนังสือพิมพ์รายวันเกี่ยว
กับกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในปีพ.ศ.2551

(3) เพื่อศึกษาบรรทัดฐานเชิงวิชาชีพ(professional norm) ของหนังสือพิมพ์
รายวันในการนำเสนอข่าวความเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อ
ประชาธิปไตยในปี พ.ศ.2551 จากมุมมองของนักวิชาชีพในหนังสือพิมพ์รายวัน

ปัญหานำวิจัย

(1) หนังสือพิมพ์รายวันมีการกำหนดกรอบเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของกลุ่ม
พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยพ.ศ.2551หรือไม่ อย่างไร

(2) ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดกรอบของการเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตร
ประชาชนเพื่อประชาธิปไตยพ.ศ.2551 คืออะไร

(3) นักวิชาชีพในหนังสือพิมพ์รายวันรับรู้หรือมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องจรรยาบรรณทางวิชาชีพในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับกลุ่มพันธมิตรประชาชน เพื่อประชาธิปไตยอย่างไร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

(1) การสร้างองค์ความรู้ในด้านการสื่อสารการเมือง โดยอาศัยทฤษฎีการกำหนดกรอบ ซึ่งเป็นแนวคิดทฤษฎีที่ค่อนข้างใหม่ในทางนิเทศศาสตร์และยังมีพื้นที่ในการพัฒนา

(2) ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับองค์การพัฒนาการเมือง และองค์การวิชาชีพสื่อมวลชน

ขอบเขตของการวิจัย

(1) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา(content analysis) ซึ่งจะเลือกศึกษาจากหนังสือพิมพ์รายวันทั้งหมด 4 ฉบับ ได้แก่ ไทยรัฐ ผู้จัดการ มติชน และ กรุงเทพธุรกิจ ซึ่งได้จัดกลุ่มหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ฉบับ ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

- หนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ ได้แก่ ไทยรัฐ
- หนังสือพิมพ์กึ่งปริมาณกึ่งคุณภาพ ได้แก่ ผู้จัดการ
- หนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพ ได้แก่ มติชน และกรุงเทพธุรกิจ

(2) การศึกษาพื้นที่ข่าวของการชุมนุมเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยตั้งแต่ฉบับประจำวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ.2551 ซึ่งเป็นวันที่กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย มีการปักหลักชุมนุมบริเวณสะพานมัฆวานรังสรรค์ จนถึงวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นช่วงสุดท้ายที่พันธมิตรยุติการชุมนุมที่สนามบิณสูวรรณภูมิ

นิยามศัพท์

การกำหนดกรอบ หมายถึง การจัดระเบียบโครงสร้างของข่าวด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยสื่อมวลชน เพื่อใช้ในการนำเสนอมุมมองหรือทัศนะที่มีต่อข่าว และอาจส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจในประเด็นต่างๆของผู้รับสาร

พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย หมายถึง การรวมตัวกันของหลายองค์กร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นองค์กรอิสระภาคประชาชน จุดประสงค์หลักการรวมตัวเพื่อกดดันขับไล่รัฐบาล โดยมีแกนนำ 5 คน ประกอบด้วย พลตรีจำลอง ศรีเมือง ,นายสนธิ ลิ้มทองกุล ,นายสมศักดิ์ โกศัยสุข ,นายพิภพ ธงไชย ,นายสมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ และนายสุริยะใส กตะศิลา ผู้ประสานงานกลุ่ม

ระบอบทักษิณ(1) หมายถึง ค่านิยมที่นักวิชาการด้านสังคมศาสตร์และนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์บางคนตั้งขึ้นเพื่อบริยายการปกครองของประเทศไทยในสมัยที่พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรเป็นนายกรัฐมนตรี โดยอ้างว่าเป็นระบอบที่ไม่สนใจถึงเจตนารมณ์ที่แท้จริงของระบอบประชาธิปไตย ทำให้ประเทศแปรสภาพไปอยู่ในรูปแบบของเผด็จการรัฐสภา บ้างก็เรียกแบบการปกครองนี้ว่า “ทักษิณาธิปไตย” “ทรราชเสียงข้างมาก”และ “ระบอบสมบูรณาญาสิทธิจากการเลือกตั้ง” ซึ่งทั้งหมดมาจากคำจำกัดความของระบอบทักษิณ

ระบอบทักษิณ(2) หมายถึงระบอบตามคำจำกัดความ 4ข้อ คือ (1) ยกย่องรัฐธรรมนูญยึดครองประชาธิปไตยการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญให้มีความสอดคล้องกับการดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องพันธุหรือมีผลประโยชน์แอบแฝงเพื่อหมู่คณะของตนเอง (2) หลงใหลทุนนิยมใหม่จนลืมประเทศชาติ สร้างกระแสบทุนนิยมโดยลืมความเป็นรากเหง้าความเป็นไทย (3) ปัญหาคารฉ้อราษฎร์บังหลวงจำนวนมากมายไม่ได้แก้ไข ทำผลธุรกิจแอบแฝง และ (4) ทำให้บ้านเมืองสิ้นความสงบสุขเป็นตัวการในการสร้างความแตกแยกให้เกิดขึ้นในประเทศชาติ

บรรทัดฐานเชิงวิชาชีพ หมายถึง บรรทัดฐานอันประกอบด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม จรรยาบรรณของสื่อมวลชน และปรัชญาแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ตามข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2541

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การกำหนดกรอบเนื้อหาของหนังสือพิมพ์รายวันเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในปี พ.ศ.2551” ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องมาเป็นหลักเกณฑ์พื้นฐานในการศึกษาวิเคราะห์ ดังนี้

(1) แนวคิดเรื่องการกำหนดกรอบ (Framing) การกำหนดกรอบในการตีความข่าวสารถูกใช้อย่างแพร่หลายในสาขาสังคมจิตวิทยาและจิตวิทยา โดยมีแนวคิดที่ถูกสร้างและพัฒนาเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรมให้สามารถสังเกต (observed) และวัดได้(measured) ซึ่งการศึกษาเกี่ยวกับกรอบในทางการสื่อสารมวลชนจะถูกมองใน 2 ลักษณะ คือกรอบในฐานะที่เป็นตัวสร้างข่าว หรือนำเสนอข่าว(presenting news) และกรอบในฐานะที่เป็นตัวทำความเข้าใจกับข่าว(comprehending news) แนวคิดทั้ง 2 ลักษณะดังกล่าวจึงจำแนกออกได้เป็นกรอบของสื่อ หรือกรอบของข่าว(media or news frame) กับกรอบของผู้รับสารหรือกรอบของปัจเจกบุคคล(audience or individual frame) ซึ่งในงานวิจัยนี้สนใจศึกษาเฉพาะกรอบของสื่อ หรือกรอบของข่าวเท่านั้น

(2) .แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบรรทัดฐานเชิงวิชาชีพของสื่อ

ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม (Social responsibility)

ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคมถูกนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างกว้างขวางสามารถใช้ได้ทั้งกับประเภทสิ่งพิมพ์ซึ่งมีเอกชนเป็นเจ้าของ และการกระจายเสียงซึ่งมีสถาบันของรัฐเป็นเจ้าของ ตัวทฤษฎีนั้นเป็นการประนีประนอมระหว่างความ

เป็นอิสระของตัวสื่อมวลชนเอง กับพันธะกรณีที่มีต่อสังคม หลักของทฤษฎีนี้ก็คือ ฐานคติที่ว่าสื่อมวลชนมีภารกิจที่สำคัญต่อสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งภารกิจทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยสื่อมวลชนต้องยอมรับภารกิจต่าง ๆ เหล่านี้ ในแง่ของข่าวสารและเป็นเวทีสำหรับการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นในรูปแบบต่าง ๆ กัน สื่อมวลชนควรเป็นอิสระมากที่สุด แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องยอมรับพันธะกรณีที่มีต่อสังคมอย่างแน่ชัด สื่อมวลชนต้องยอมรับและปฏิบัติตามมาตรฐานของการปฏิบัติหน้าที่ของตนที่ได้กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด

แนวคิดเรื่องจรรยาบรรณของสื่อมวลชน (Journalism Ethics)

แนวคิดเรื่องจรรยาบรรณของสื่อมวลชนเป็นกรอบในการวิเคราะห์ถึงจรรยาบรรณของหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับกลุ่มพันธมิตรฯ ว่าหนังสือพิมพ์ได้ปฏิบัติตามแนวคิดเรื่องจรรยาบรรณของนักหนังสือพิมพ์หรือไม่ ในฐานะที่นักข่าวผู้นำเสนอข่าวนั้นเป็น “ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์” ที่ได้รับสิทธิในการเข้าถึงแหล่งข่าว และนำเสนอข่าวต่อประชาชน ตามสิทธิและหน้าที่ที่พึงมีที่ถูกกำหนดไว้ใน “ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ พ.ศ.๒๕๔๑”

แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์

สำหรับปรัชญาเรื่องความเป็นกลางของหนังสือพิมพ์ไทย เกิดขึ้นจากแรงผลักดันภายนอกวงการหนังสือพิมพ์มากกว่าภายใน คือการที่หนังสือพิมพ์มีสังกัดเป็นฝักเป็นฝ่าย อันเป็นผลมาจากการถูกควบคุมโดยรัฐบาลมาตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 ทำให้หนังสือพิมพ์ตกเป็นเครื่องมือโจมตีกันเองของนักการเมือง เครื่องมือของการโฆษณา และการบิดเบือนข้อเท็จจริงความเป็นกลางสำหรับหนังสือพิมพ์ไทยในระยะแรก จึงหมายถึง การรายงานความจริงอย่างครบถ้วน และการแยกข้อคิดเห็นออกจากข้อเท็จจริง

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง "การกำหนดกรอบเนื้อหาของหนังสือพิมพ์รายวันเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในปี พ.ศ. 2551" นี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการกำหนดกรอบของหนังสือพิมพ์รายวัน ในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการชุมนุมเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรฯ และศึกษาเรื่องบรรทัดฐานเชิงวิชาชีพของสื่อ ในการเสนอข่าวว่ามีความเป็นอย่างไร

ผู้วิจัยจะศึกษาการวางกรอบข่าวของหนังสือพิมพ์ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ประชากร และจะใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ประชากร

ประชากรแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

(1) แหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร ได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ผู้จัดการ กรุงเทพธุรกิจ และมติชน ในระหว่างวันที่ 25 พฤษภาคม- 5 ธันวาคม พ.ศ.2551 ซึ่งเป็นช่วงเวลาของกลุ่มพันธมิตรฯ ได้เริ่มปักหลักชุมนุมที่บริเวณสะพานมัฆวานรังสรรค์ จนถึงที่สุดที่สนามบิณสูวรรณภูมิ โดยศึกษา ข่าว บทบรรณาธิการ และบทวิเคราะห์ สามารถนำมาช่วยในการวิเคราะห์การกำหนดกรอบเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรฯ โดยเอกสารเหล่านี้รวบรวมจากห้องสมุดต่างๆ

(2) แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล เนื่องจากการศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาเรื่องการวางกรอบของหนังสือพิมพ์และบรรทัดฐานเชิงวิชาชีพของสื่อ จึงมีการสัมภาษณ์เจาะลึกบุคคลต่างๆ ดังนี้

- นักข่าวการเมืองหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ
- หัวหน้าข่าวการเมืองหนังสือพิมพ์ผู้จัดการ
- หัวหน้าข่าวการเมืองหนังสือพิมพ์มติชน
- หัวหน้าข่าวการเมืองหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

หนังสือพิมพ์

การวิเคราะห์เนื้อหา ทำการสำรวจเนื้อหาเพื่อรวบรวมข่าวที่ถูกนำเสนอเกี่ยวกับกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในหนังสือพิมพ์รายวัน ได้แก่ ไทยรัฐ ผู้จัดการ มติชน และกรุงเทพธุรกิจ (ฉบับเช้า) ระหว่าง วันที่ 25 พฤษภาคม-5 ธันวาคม พ.ศ.2551 เพื่อนำเอาประเด็นในหนังสือพิมพ์เหล่านั้นมาศึกษาว่าหนังสือพิมพ์มีการกำหนดกรอบเกี่ยวกับการนำเสนอข่าวการเคลื่อนไหวชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรอย่างไร ทั้งนี้ในการรวบรวมข่าว ผู้วิจัยได้ค้นคว้ารวบรวมโดยวิธี ใช้ตารางบันทึกการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ

ขั้นตอนการวิเคราะห์เนื้อหา

ดำเนินการวิเคราะห์กรณีศึกษาตามข้อมูลที่บันทึกไว้ในตารางบันทึกข้อมูล โดยวิเคราะห์ลักษณะการนำเสนอข่าวของกลุ่มพันธมิตร โดยดูประเด็นที่หนังสือพิมพ์นำเสนอ แล้วสังเกตการวางกรอบตามหลักเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ โดยใช้แนวคิดเรื่องการกำหนดกรอบ (Framing) เป็นกรอบในการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์และอภิปรายผล

จากแนวคิดเรื่องการกำหนดกรอบในการตีความข่าวสาร หรือการวางกรอบ (framing) นั้น Robert Entman(1993) ระบุว่ากรอบของสื่อมีหน้าที่ 4 ประการ คือ “ชี้ให้เห็นถึงปัญหา”(frames define problems) “วิเคราะห์หาสาเหตุ”(frames diagnose causes) “การตัดสินทางจริยธรรม” (frames make moral judgments) และ “เสนอแนะแนวทางแก้ปัญหา” (frames suggest remedies) ผู้วิจัยพบว่าหนังสือพิมพ์จะมีการกำหนดกรอบของแต่ละสำนักพิมพ์แตกต่างกันไป แต่ในส่วนของข่าวนั้นทุกสำนักพิมพ์จะเหมือนกัน คือจะพบกรอบของการชี้ให้เห็นถึง

ปัญหามากที่สุด เนื่องจากข่าวทำหน้าที่บอกเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยไม่ได้ลง
ลึกไปในรายละเอียดในกรอบของการวิเคราะห์หาสาเหตุ ตัดสินทางจริยธรรมหรือ
เสนอแนวทางแก้ปัญหา โดยจะไม่พบกรอบของการวิเคราะห์หาสาเหตุในส่วนของ
ข่าว เนื่องจากข่าวนั้นเป็นการแสดงเนื้อหาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเบื้องต้น จึงไม่มีการ
วิเคราะห์หาสาเหตุให้เห็นในส่วน of ข่าว

ส่วนของบทบรรณาธิการจะพบกรอบในการเสนอแนวทางการแก้ปัญหา
และชี้ให้เห็นถึงปัญหาที่สุด เนื่องจากพื้นที่ข่าวในส่วน of บทบรรณาธิการ
สามารถแสดงความคิดเห็นต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และเมื่อสถานการณ์เลวร้าย
บรรณาธิการจึงทำหน้าที่เป็นผู้เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา กับสถานการณ์ต่าง ๆ
ในช่วงที่กลุ่มพันธมิตรฯ ชุมนุม มีหลายเหตุการณ์ที่สุ่มเสี่ยงต่อการเกิดความรุนแรง
และหลายฝ่ายในสังคมต่างแสวงหาทางออก เพื่อหลีกเลี่ยงความสูญเสียที่จะเกิดขึ้น
ตามมา

ในส่วน of บทวิเคราะห์ การให้กรอบ of แต่ละหนังสือพิมพ์แตกต่างกัน
โดยสิ้นเชิง ซึ่งไทยรัฐให้กรอบ of การตัดสินทางจริยธรรมมากที่สุด และวิเคราะห์
หาสาเหตุน้อยที่สุด ซึ่งหมายความว่าคอลัมนิสต์ต่างมีความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วย
กับรัฐบาลและวิธีการต่าง ๆ of การชุมนุม of กลุ่มพันธมิตรฯ กรอบจึงออกมาที่การ
ตัดสินทางจริยธรรม ส่วนหนังสือพิมพ์ผู้จัดการนั้นให้ความสำคัญกับกรอบ of การชี้
ให้เห็นถึงปัญหาที่สุด และเสนอแนวทางแก้ปัญหาที่น้อยที่สุด ซึ่งสามารถตีความ
ได้ว่าผู้จัดการนั้นพยายามชี้ให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวชุมนุม of
กลุ่มพันธมิตรฯ ว่ามีความสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางที่เจ้าของคือ นายสนธิ ลิ้ม
ทองกุลได้เป็นแกนนำ of กลุ่มพันธมิตรฯ โดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเสนอ
แนวทางแก้ปัญหา หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจนั้นให้กรอบ of การเสนอแนวทางแก้
ปัญหาที่สุด และชี้ให้เห็นถึงปัญหาน้อยที่สุด หมายความว่าคอลัมนิสต์ตระหนัก
ถึงการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเสนอแนวทางออกให้กับปัญหา โดยให้ความสำคัญ

ในการชี้ให้เห็นถึงปัญหาน้อย และมติชนให้ความสำคัญกับกรอบของการตัดสินใจทาง
จริยธรรมมากที่สุดซึ่งหมายความว่าคอลัมนิสต์ไม่เห็นด้วยกับการกระทำของรัฐบาล
และกลุ่มพันธมิตรฯ ซึ่งให้ความสำคัญกับกรอบของการชี้ให้เห็นถึงปัญหาน้อยที่สุด
จึงเห็นได้ว่าหนังสือพิมพ์จะมีการกำหนดกรอบเฉพาะข่าวและบทบรรณาธิการ ซึ่ง
บทวิเคราะห์นั้นคอลัมนิสต์ต่างมีอิสระในการเขียนเต็มที่ และเมื่อแนวทางของ
บทบรรณาธิการแสดงถึงกรอบของการเสนอแนวทางการแก้ปัญหา และชี้ให้เห็นถึง
ปัญหา คอลัมนิสต์ต่าง ๆ จึงมีอิสระในการเขียนโดยมีกรอบที่แตกต่างกันไปไม่เฉพาะ
เจาะจง

ส่วนของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดกรอบดังกล่าวแบบจำลองกระบวนการ
วางกรอบอ้างอิงจากแบบจำลองกระบวนการคัดเลือกข่าวของ Gans(1979) และ
งานศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลที่มีต่อเนื้อหาของสื่อ โดย Shoemaker กับ Reeses(1996)
Scheufele ระบุว่า มีอย่างน้อย 3 ปัจจัย ที่ส่งผลต่อกระบวนการสร้างกรอบของนัก
ข่าว ปัจจัยแรก ได้แก่ อิทธิพลจากตัวนักข่าวเอง(journalist-centered influences)
โดยนักข่าวแต่ละคนจะสร้างกรอบของตนขึ้น โดยมีจุดประสงค์อย่างน้อยก็เพื่อที่จะ
วางโครงร่าง(structure) และทำความเข้าใจ(make sense) กับข้อมูลที่ได้รับเข้ามา
แน่นอนว่า ในขั้นตอนนี้ก็จะถูกจัดการโดยปัจจัยหลาย ๆ อย่างที่มีอยู่ในตัวของเขา
เช่น อุดมการณ์(ideology) ทศนคติ(attitudes)ปทัสถานทางวิชาชีพ(professional
norms) และมันก็จะสะท้อนออกไปในที่สุดซึ่งผู้วิจัยได้พบว่าอุดมการณ์ของนักข่าว
ในเรื่องของการให้ความสำคัญกับการเคลื่อนไหวของกลุ่มภาคประชาชนที่เติบโต
ขึ้นและรวมตัวกันในนามของกลุ่มพันธมิตรฯนั้น เมื่อเป็นการกระทำที่ใช้สิทธิตาม
รัฐธรรมนูญเพื่อเรียกร้องเมื่อไม่พอใจรัฐบาลเป็นสิ่งที่ควรสนับสนุน และในเรื่อง
ของการต่อต้านความรุนแรง นั้นทำให้เขาไม่เห็นด้วยเมื่อกลุ่มพันธมิตรฯหรือ
รัฐบาลจะนำพาเหตุการณ์ไปสู่ความรุนแรง ซึ่งทำให้เกิดความสูญเสีย รวมถึงการ
ไม่เห็นด้วยกับการรัฐประหาร ซึ่งขัดต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทำให้
ประเทศไทยไม่ก้าวหน้า

เนื่องจากเมื่อมีการรัฐประหารเศรษฐกิจจะหยุดชะงัก ประเทศชาติต้องมา
สะดุด แทนที่จะไปแก้ปัญหาอื่นๆของประเทศ รวมถึงทัศนคติของนักข่าวเองที่มี
ต่อการเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรฯตั้งแต่ออกมาคัดค้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญปี
2550 และวิธีการต่างๆที่พันธมิตรฯใช้ในการ ยกกระตือรือร้นชุมนุม และปัทสนาททาง
วิชาชีพ ที่นักวิชาชีพยึดถือก็แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญและการนำเสนอข่าว
เกี่ยวกับกลุ่มพันธมิตรฯโดยยึดถือจรรยาบรรณเชิงวิชาชีพ

ปัจจัยที่สอง ได้แก่ แรงกดดันจากองค์กร(Organizational pressures) เป็น
อิทธิพลอันสืบเนื่องมาจากการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ส่งผลให้ ประเภท แนวทาง
ทิศทาง ตลอดจนลักษณะการทำงานของสื่อที่นักข่าวนั้นๆสังกัด มีผลต่อการวาง
กรอบของนักข่าว แรงกดดันจากองค์กรนั้นมีส่วนโดยตรงกับการกำหนดกรอบข่าว
เนื่องจากเป็นตัวกำหนดทิศทางของข่าวที่จะออกมาในหนังสือพิมพ์ ไทยรัฐ กรุงเทพ
ธุรกิจและมติชนนั้นมีนโยบายขององค์กรกำหนดทิศทางมาว่าให้พื้นที่ของข่าวจาก
ทางฝ่ายรัฐบาลและพันธมิตรฯเท่าเทียมกัน โดยหลีกเลี่ยงการเข้าข้างฝ่ายใดฝ่าย
หนึ่งกรอบที่ปรากฏในส่วนของข่าวคือการชี้ให้เห็นถึงปัญหา และบทบรรณาธิการ
แสดงถึงการเสนอแนวทางการแก้ปัญหา ส่วนหนังสือพิมพ์ผู้จัดการนั้นองค์กรเสนอ
ข่าวสอดคล้องกับการเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรฯข่าวและบทวิเคราะห์ของ
หนังสือพิมพ์ผู้จัดการจึงสะท้อนถึงกรอบของการชี้ให้เห็นถึงปัญหามากที่สุด

ปัจจัยที่สาม ได้แก่ ปัจจัยภายนอก(External Sources of influence) หมายถึง
ถึง กลุ่ม อิทธิพลต่างๆ เช่น นักการเมือง ผู้มีอำนาจ หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นๆ
โดยกรอบที่ถูกเสนอโดยกลุ่มเหล่านี้ จะถูกรับเข้ามาในตัวนักข่าวด้วย และจะส่งผล
ต่อการมองประเด็นนั้นๆของสื่อ และปัจจัยภายนอกเหล่านี้เอง ที่จะมีผลมากขึ้น
ในกรณีที่กรอบในเรื่องนั้นๆยังไม่ถูกสร้างขึ้นในตัวของนักข่าว ซึ่งในที่นี้ปัจจัย
ภายนอกผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญไปที่สังคมที่เกี่ยวกับการให้ความสำคัญในการ
เคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรฯ เนื่องจากกลุ่มพันธมิตรฯเป็นกลุ่มของการรวมตัว

กันของภาคประชาชน และมีพลังที่เข้มแข็ง มีบทบาทสำคัญให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
ทางการเมืองอย่างเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยา 2549 ซึ่งนักข่าวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ
สำคัญกับกลุ่มพันธมิตรเป็นอย่างมาก ในข้อที่เป็นปัจจัยภายนอกที่สาธารณชนต่าง
ก็ให้ความสนใจ

ในส่วนของแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบรรทัดฐานเชิงวิชาชีพของสื่อ
ผู้วิจัยพบว่านักวิชาชีพมีความรู้ในเรื่องของจรรยาบรรณเชิงวิชาชีพ แต่ในส่วน
ของการปฏิบัตินั้นขึ้นอยู่กับให้ความสำคัญกับจรรยาบรรณมากแค่ไหน ซึ่ง
หนังสือพิมพ์มติชนนั้นนักวิชาชีพรับรู้เรื่องจรรยาบรรณและปฏิบัติตามอย่าง
เคร่งครัด ในส่วนของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและกรุงเทพธุรกิจ นักวิชาชีพก็มีความรู้
ในเรื่องของจรรยาบรรณเช่นกัน เพียงแต่ไม่ได้ปฏิบัติตามเคร่งครัด

ส่วนหนังสือพิมพ์ผู้จัดการนั้นแม้นักวิชาชีพจะกล่าวว่ารับรู้เรื่องจรรยาบรรณ
วิชาชีพ แต่ก็ไม่ได้ปฏิบัติตาม เนื่องจากเจ้าของหนังสือพิมพ์นั้นคือ นายสนธิ ลิ้มทอง
กุล เป็นแกนนำกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ทิศทางของหนังสือพิมพ์
จึงส่งผลให้นักวิชาชีพละเลยการปฏิบัติตามจรรยาบรรณทั้ง 4 ข้อที่ผู้วิจัยได้หยิบยก
มาศึกษา โดยอ้างเหตุผลว่าหนังสือพิมพ์ผู้จัดการนั้นได้เลือกข้างความถูกต้อง ชอบ
ธรรมแล้ว และสื่อก็ไม่ควรจะเป็นกลางอีกต่อไป สื่อควรเลือกข้างที่ถูกต้อง ซึ่งตาม
หลักของจรรยาบรรณเชิงวิชาชีพนั้น การนำเสนอข่าวที่รอบด้าน นั้นเป็นหน้าที่ที่
สำคัญของสื่อมวลชน ซึ่งการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ผู้จัดการนั้นสอดคล้องกับสื่อ
ที่เป็นเครื่องมือทางการเมือง คือมีลักษณะของสื่อที่เลือกข้างเพื่อเป้าหมายทางการเมือง
ซึ่งเป็นลักษณะของสื่อที่ยังไม่เคยเกิดขึ้นในสังคมไทย ในรูปแบบของสื่อที่เลือก
ข้างและเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการต่อสู้ทางการเมือง

ข้อเสนอแนะ

(1) งานวิจัยนี้ศึกษาการกำหนดกรอบการเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรฯในหนังสือพิมพ์รายวันพ.ศ. 2551 ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาว่าหนังสือพิมพ์วางกรอบเกี่ยวกับกลุ่มการเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างไร ซึ่งในเวลาต่อมาได้มีการเคลื่อนไหวของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการซึ่งเป็นกลุ่มที่อยู่ฝ่ายตรงข้ามของกลุ่มพันธมิตรฯ หากการวิจัยในอนาคตมีการศึกษาการเคลื่อนไหวของกลุ่มดังกล่าว จะทำให้เห็นการเปรียบเทียบใน 2 กรณี ว่าหนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญกับกลุ่มการเคลื่อนไหวภาคประชาชนเหมือนกันหรือไม่

(2) การกำหนดกรอบของหนังสือพิมพ์ในกรณีการเคลื่อนไหวของกลุ่มการเมือง เป็นสิ่งที่น่าสนใจนำไปประยุกต์เพื่อศึกษาบทบาทของสื่อ ในการเป็นตัวกลางในการมีส่วนร่วมในเหตุการณ์การเมืองที่สำคัญ และศึกษาถึงปฏิกิริยาของผู้รับสารจากสื่อที่สื่อได้นำเสนอ มีส่วนช่วยให้เหตุการณ์ดีขึ้นหรือแย่ลง

รายการอ้างอิง

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. พระผู้ทรงปกเกล้าฯ ประชาธิปไตย: 60 ปี สิริราชสมบัติกับการเมืองการปกครองไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.

พฤษภาคม 2535 มิถุนายน 2551. มติชนสุดสัปดาห์ (มิถุนายน 2551): 9.

ม้วนเดียวจบ มหากาพย์มหาจำลอง. มติชนสุดสัปดาห์ (พฤศจิกายน 2551): 9.

Scheufele. A Process Model of Framing. *Journal of Communication* (October 1999).